

Katar  2010



Resmi Adı	Katar
Başkent	Doha
Yüzölçümü	11.437 km ²
Nüfus	1.759.000
GSYH	129,4 milyar dolar
Hükümet Biçimi	Monarşi
Devlet Başkanı	Emir Hamad Bin Halife El-Thani (1995-)
Dışişleri Bakanı	Şeyh Hamad Bin Cabir El-Thani
Türkiye Büyükelçisi	Abdülrezzak El-Abdülğani
Askeri Harcamalar	1,1 milyar dolar
Asker Sayısı	11,800

Etnik Yapı

Arap	% 45
Pakistanlı	% 18
Hindistanlı	% 18
İranlı	% 15
Diğer	% 4

Dini Yapı

İslam	% 85
Hıristiyan	% 6 (Katolik)
Diğer	% 9

Petrol Üretimi	1,23 milyon varil/gün
Petrol Tüketimi	142.000 varil/gün
İhracat	57,8 milyar dolar
İthalat	23,3 milyar dolar



Katar 2010

Ensar Muslu

[Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler]

Özet

Son yıllarda sahip olduğu ekonomik gücünü çeşitli yollarla diplomatik faaliyetlerini desteklemek üzere kullanan Katar, 2010 yılında çoğunluğu Afrika'da olmak üzere pek çok ülke ve topluluğa yardımlarda bulunmuş, çeşitli arabuluculuk faaliyetlerine girişmiş ve kültürel organizasyonlara ev sahipliği yapmıştır. Önemli bir spor organizasyonunun daha ev sahipliğini yapmaya hak kazanan Katar'ın yumuşak gücünün belki en önemli aracı el-Cezire televizyon kanalıdır. 2010 yılında daha ziyade İran, Türkiye, İsrail, Lübnan, Bahreyn ve İngiltere ile ilişkilerin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar arasında bölgenin iki büyük gücü İran ve Türkiye'nin daha fazla gündem işgal ettiği görülür. İran ile ilişkilerin ana gündem maddesi muhtemel Amerikan müdahalesi iken, Türkiye ile ilişkilerin büyük kısmını ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi oluşturmaktadır. Petrol ve doğalgaz gelirleri sayesinde önemli ekonomik aktörlerden biri haline gelen Katar'ın ekonomik faaliyetlerinin temelini petrol ve doğalgaz çıkarma ve işletme alanında yapılan yatırımlar ile buradan elde edilen gelirlerin farklı alanlarda değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Katar bu yıl birtakım petrokimya tesisleri kurarken, farklı ülkelerde faaliyet sürdüren bankaların hisselerini almak suretiyle finans alanında ortaklıklar kurdu. Pek çok altyapı ve inşaat projeleri hazırlandı ve bazıları uygulamaya geçirildi.

Anahtar Kelimeler: Arabuluculuk | El-Cezire | Petrol | Doğalgaz | İnşaat Projeleri

Qatar 2010

Abstract

Qatar, with its economic power to enhance its diplomatic activities in various ways, aided many countries and communities, predominantly those in Africa in 2010, initiated various mediation activities and hosted cultural organizations. Qatar, which has hosted various sport activities, became entitled to host a significant sport organization. Al Jazeera satellite channel is the most significant tool of the soft power of Qatar. In 2010, its relations with Iran, Turkey, Israel, Lebanon, Bahrain, and the United Kingdom were intense. Among them, the two powerful states of the region, Iran and Turkey, occupied the agenda. While the main agenda item of its relations with Iran was the possible American intervention, developments in economic relations principally constituted the relations with Turkey. Qatar has become one of the important economic actors thanks to its oil and natural gas revenues. Its economic activities cover investments in oil and natural gas drilling and plants; and also utilization of revenues received from these fields in other areas. Qatar founded some petrochemical plants and got into financial partnerships by buying shares of international banks in 2010. Many infrastructure and construction projects were prepared and some of them began to be carried out.

Keywords: Mediation | Al-Jazeera | Petrol | Natural Gas | Construction Projects

Katar'a Genel Bakış

Büyük petrol ve doğalgaz kaynaklarının keşfiyle Körfez'in en zengin ülkelerinden biri olan Katar, yaklaşık 150 yıldır el-Tani ailesi tarafından yönetilmektedir. 1995 yılında Silahlı Kuvvetler Komutanı ve Savunma Bakanı olan Şeyh Hamad, ülke dışında olan babası Halife Hamad el-Tani'yi devirerek ülke yönetimini ele geçirdi. Yeni emir birtakım reform hareketlerine girişti ve bu çerçevede 1999 yılı Belediye Kurulu seçimlerinde ilk kez kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. Demokratik reformlar içeren Anayasa 2005 yılında yürürlüğe girdi ve 2007 yılında, kısmen seçimle oluşturulan parlamento hayata geçirildi. Katar hükümetine ait olan el-Cezire televizyon kanalı Arap dünyasında son derece etkili, Arapça yayın yapan bir haber kanalı olarak yayınlarını sürdürmektedir. 2006'da el-Cezire'nin İngilizce yayın yapan kanalı kurulduğunda bu, Ortadoğu'da kurulan ilk İngilizce haber kanalıydı. Ayrıca Katar'ın önde gelen gazeteleri yönetici ve elit ailelerle bağlantılıdır. Katar sansürü 1995'te kaldırmış ve bu tarihten itibaren temelde basın özgürlüğü mevcuttur. Katar 25 trilyon m³ doğalgaz rezerviyle dünyanın en fazla rezerve sahip 3. ülkesi ve dünyanın en büyük sıvılaştırılmış doğalgaz ihracatçısıdır. Ayrıca günde 800.000 varil petrol çıkarmaktadır.¹

Dış Politikada Yumuşak Güç

Bu başlık altında Arap dünyasında yumuşak gücü en iyi kullanan ülke olan Katar'ın 2010 yılında yumuşak gücü dış politikasında kullanmasının bazı örnekleri açıklanacaktır. 2010 yılında gerçekleştirdiği yardım faali-

yetleri, kültürel etkinlikler, arabuluculuk çalışmaları, diplomatik çabalar ve el-Cezire'nin devam eden etkisi bu bölümün temel konularını oluşturmaktadır.

Yardım Faaliyetleri

Katar, hayır kurumları ve fonları vasıtasıyla 2010 yılı içerisinde çeşitli bölgelere yönelik yardım faaliyetlerinde bulundu. Bu yardımlardan öne çıkanları, Pakistan'daki sel mağdurlarına yönelik çalışmalar, Filistin'e destek, Komor Adalarına ve Darfur'a yönelik faaliyetler ve yapılan bağışlar şeklinde sıralanabilir. Katar'daki yardım kuruluşları ortak bir kampanya ile Pakistan'daki sel mağdurları için 16 milyon dolar topladı. Katar Hayır Kurumu, Şeyh Muhammed bin el-Tani Vakfı ve Katar Kızılay'ının yürüttüğü ortak çalışma ile Pakistan'a 80 ton yardım malzemesi gönderildi. Yardımlar, Katar Emiri Hamad bin Halife el-Tani'nin talimatıyla oluşturulan hava köprüsü yoluyla ve Katar Havayolları'nın desteğiyle ulaştırıldı.²

Katar Hayır Kurumu, Komor Adaları'nın başkenti Moroni'de bölge ofisi açtı. Bu ofis, ülkenin kalkınması için çalışan Katar yardım kuruluşlarının faaliyetlerini koordine edecektir. Ayrıca Moroni'deki ofis daha ziyade eğitim, kültür, sağlık, su temini, geçim düzeyinin iyileştirilmesi, meslek kazandırma, sosyal farkındalık, medya, barınma, tarım ve doğal afetlerle mücadele konularına yoğunlaşacaktır. Katar Hayır Kurumu önümüzdeki 5 yılda hayata geçirilmek üzere Komor Adaları'nın kalkındırılmasına yönelik projelere 55 milyon Katar riyali tahsis etti.³ Bundan başka Emir Şeyh Hamad el-Tani 22 Nisan'da gerçekleştirdiği Komor Adaları ziyaretinde memurların dokuz aylık maaşlarını ödeme sözü vermişti. Bu çerçevede Katar Komor Adaları'na 20 milyon Euro bağışta bulundu.⁴

Katar'ın yardım elini uzattığı bir başka bölge ise Darfur oldu. Katar Hayır Kurumu, Darfur krizinden etkilenen 65.000 kişinin yaşam koşullarının iyileştirilmesi için 4 milyon riyal (1.065.000 dolar) değerinde bir yardım tahsis etti. Katar Hayır Kurumu ve Katar Hükümeti tarafından karşılanan proje, gıda güvenliğinin ve Darfur'un güney ve batı bölgelerinin kalkındırılmasının sağlanmasına hizmet etmeye yöneliktir. Proje, kırsal bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasını ve yoksulluğun azaltılmasını hedeflemektedir.⁵ Katar'ın Filistin'de bir hastane inşa etme projesi, Arap Birliği'nin tıbbî ve insanî yardım bölümünün desteği ile gerçekleştirilmesi kararlaştırıldı. Katar, hastanenin inşaat maliyetine katlanacak ve tıbbî malzeme temin edecektir. Arap Birliği Genel Sekreteri de projeye destek olmak adına 50.000 dolar bağışta bulundu.⁶

Katar Kültür Bakanı Hamad bin Abdülaziz el-Kuvari, Gazze'ye insanî yardım malzemeleri taşıyan gemilere yönelik İsrail'in gerçekleştirdiği kanlı saldırıyı protesto eden yüzlerce vatandaş ve yerleşimcinin arasında yaptığı duygusal konuşmada, gemideki aktivistleri övgü ile anarak, aktivistlerin yaptığı şeyin en büyük uluslararası örgütler tarafından yapılmadığını söyledi ve İsrail ablukasının kaldırılması yönündeki çabaların sürdürülmesi gerektiğini belirtti.⁷

Kültürel Faaliyetler

Katar önceki yıllarda gerçekleştirdiği kültürel faaliyetlere bu yıl daha da yoğunluk kazandıran Katar Doha'yı bu yıl Arap Dünyası Kültür Başkentliği'ne aday gösterdi Doha Uluslararası Kitap Fuarı ve Dünya Eğitim İnovasyonu Zirvesi bu yönde gerçekleştirilen faaliyetlerden oldu. Türkiye, Doha Uluslararası Kitap Fuarı'nın onur konuğu oldu. Fuara 26 ülkeden 348 yayıncı ve 84 ajans katıldı ve fuarda 28.755 adet Arapça, 7.279 adet diğer dillerde kitap sergilendi. Türkiye'den 7 yayıncı, 3 ajans ve 3 yazar fuara katıldı. Türk katılımcılar Katarlı yayıncılarla buluştu. Ayrıca Türkçe şiir, hikâye ve romanlar üzerine bir panel düzenlendi ve Katar Ulusal Tiyatrosu'nda Türk Halk oyunları icra edildi.⁸ Doha'da Dünya Eğitim İnovasyonu Zirvesi (WISE) ise 104 ülkeden 39 konuşmacı ve eğitim alanında yazı yazan 123 basın mensubunun katılımıyla gerçekleşti. Bu yılki organizasyonda Pakistan, Türkiye, Nijerya, Amerika, İngiltere ve Güney Afrika ödül aldı. Türkiye'den ödülü alan Anne Çocuk Vakfı (AÇEV) oldu.⁹

Almanya ile Katar arasındaki ticarî ilişkiler gelişirken bir yandan da bu gelişimin bir sonucu ve hatta gerekliliği olarak kültürel yakınlaşma da gerçekleşmektedir. Doha'daki Alman Büyükelçisi Anne Ruth Herkes, yeni işbirliği alanlarının yüksek eğitimi merkeze aldığını ve araştırma faaliyetlerine yoğunlaştıklarını söyledi. Ayrıca Büyükelçi, artan öğrenci sayısı dolayısıyla Doha Alman Okulu için kalıcı yer ihtiyacını vurguladı. Gelişen karşılıklı ticarî ilişkilerin neticesinde çok sayıda Alman Doha'ya yerleşti. Bunların büyük kısmı demiryolu projelerinde çalışan kişiler olup bugün itibarıyla sayıları 1.750 dolayındadır. Alman demiryolu şirketi Deutsche Bahn Kasım 2009'da Katar yeraltı hatlarını inşa etmek üzere 25 milyar dolarlık bir anlaşma imzaladı. Bu proje çerçevesinde 108 metro istasyonu inşa edilecek ve bu sayı Londra metrosunun kabaca yarısına tekabül ediyor. Ayrıca bu proje, 6 yıl içerisinde yapılması planlanan 3 ana aşamanın ilkidir. Diğer iki aşama, yerüstü demiryolu hattı projelerini ihtiva etmekte olup Katar ile diğer Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerini birbirine bağlamaya yönelik çalışmalardır.¹⁰

2010 yılı hem Katar spor tarihi açısından bir dönüm noktası, hem de dünya sporu açısından bir ilkin gerçekleşmesine yönelik kararın alındığı yıl olarak hatırlanacaktır. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) Başkanı Sepp Blatter, Dünya Kupası'nın 2022'de Katar'da düzenlenmesine karar verildiğini açıkladı. 2022 Dünya Kupası için Avustralya, Japonya, Güney Kore ve ABD de aday olmuştu. Bu kararlar Katar dünya kupasına ev sahipliği yapacak ilk Ortadoğu ülkesi olacaktır.¹¹

Arabuluculuk Faaliyetleri

Son dönemlerde Katar, aralarında Lübnan ve Sudan'ın da bulunduğu pek çok Arap ülkesindeki krizlerin çözümü sürecine katkıda bulunan Katar, Yemen'de birbiri ile çatışan yönetim ve asiler arasında arabuluculuk faaliyetlerini sürdürdü; ateşkes koşullarını müzakere etmeye Yemen'e bir heyet gönderdi.¹² Yemen'in Şii isyancıları, kuzey bölgesinin asileri ile Sana hükümeti arasındaki ateşkesin temini yönündeki Katar'ın yardım teklifini memnuniyetle karşıladılar. Zeydi isyancıların sözcüsü Muhammed Abdüsselam, sürdürülebilir barışın sağlanmasında Katar'ın gayretlerinden memnuniyet duyduklarını söyledi. Katar Emiri Şeyh Hamad el-Tani, Sana ziyareti sırasında Yemen Devlet Başkanı Ali Abdullah Salih ile görüşmesinin ardından yaptığı açıklamada, Yemen'in bütünlüğünün güvende olmasına yönelik her konuda Katar'ın yardım etmeye hazır olduğunu, bu sorunun çözümü için yapacakları katkıdan dolayı mutluluk duyacaklarını ifade etti. Ayrıca sorunlar karşısında, Yemenlilerin Katar'ın yardım tekliflerini reddetmedikleri sürece onlarla birlikte olduklarını ve şimdiye dek yardım tekliflerinin reddedilmediğini söyledi. Sana hükümeti ile kendilerinin ekonomik ve dinî ayrımcılığa uğrayan kurbanlar olduklarını söyleyen, Husiler olarak da bilinen Yemen'in kuzeyindeki isyancılar arasında geçmişte gerçekleşen görüşmelerde de Katar'ın katkıları olmuştu.¹³

Katar bir başka arabuluculuk faaliyetine hem ev sahipliği yaptı hem de bölgeye maddi destek sağlamak üzere bir fon oluşturmak suretiyle arabuluculuk faaliyetlerini ekonomik yardımlarla da desteklemiş oldu. Sudan Devlet Başkanı Ömer el-Beşir, Katar'da Darfur'un büyük isyancı gruplarından Adalet ve Eşitlik Hareketi ile bir ateşkes anlaşması imzaladı. Anlaşmanın imzalanmasından sonra Katar, Darfur'un geliştirilmesi için 1,5 milyar dolarlık bir fonun oluşturulacağını söyledi.¹⁴ Katar Afrika'da bulunan Eritre ve Cibuti arasındaki anlaşmazlığın çözümüne ilişkin de arabuluculuk faaliyetlerinde bulundu. Katar'dan yapılan açıklamaya göre iki komşu ülke arasındaki sınır anlaşmazlığının çözümüne yönelik Doha'nın

arabuluculuğu sonucunda Cibuti’de bulunan Eritre askerleri geri çekildi. Katar arabuluculuğu, Şeyh Hamad’ın liderliğinde bir komitenin oluşturulmasını ve uluslararası bir katılımı Eritre-Cibuti sınırının belirlenmesini salık veriyor. Eritre askerlerinin geri çekildiği bölgeye, sorun nihai bir çözümlerle neticelenene dek sınırı gözlemek üzere Katar’ın gözlem gücü konuşlandırıldı.¹⁵

El-Cezire

Katar hükümetine ait el-Cezire televizyon kanalı yaptığı yayınlarla zaman zaman Batı Dünyası’nı zaman zaman da Arap yönetimlerini rahatsız etti. Bu rahatsızlık kimi zaman Katar’ı zor durumlara soksa da genellikle Katar’ın elini güçlendiren bir araç olarak görülmektedir. Bu durum 2010 yılına damgasını vuran Wikileaks belgelerine de yansımış görünüyor. İnternet sitesi Wikileaks’in sızdırdığı belgelere göre Doha’daki Amerikan Büyükelçiliği tarafından Dışişleri Bakanlığı’na gönderilen bir yazıda el-Cezire’nin Suudi Kraliyet ailesiyle ilgili yayınlarını yumuşatmasından sonra Katar’ın Riyad’la ilişkilerinin düzelmeye başladığı belirtiliyor.¹⁶

Suudi yönetimiyle Katar’ın ilişkilerinin düzelmesinde etkili olan el-Cezire diğer Arap ülkeleri ile Katar arasında bunun tersi sonuçlar da doğurabiliyor. el-Cezire yayınları dolayısıyla Katar’ın Bahreyn ile ilişkilerinin gerilimli bir süreç yaşaması buna örnek olarak gösterilebilir. Arap devletlerinin hassas olduğu konularda programlar yayınlayan el-Cezire, son zamanlarda yoksulluk ve Asyalı işçilere yönelik muamelelere ilişkin sunduğu yayınlarla komşusu Bahreyn’in hassasiyetlerine parmak basmış oldu. Bunun üzerine Bahreyn, mesleki basın yayın ilkelerini ihlal etmek ve yasaları hiçe saymak gerekçesiyle el-Cezire ofisinin faaliyetlerini geçici süreliğine dondurdu.¹⁷ Bahreyn medyasının Katar’da çalışmasına izin veren bir anlaşma imzalanıncaya kadar el-Cezire’nin Bahreyn’deki faaliyetlerine izin verilmeyeceği bildirildi. Karardan üzüntü duyduklarını fakat yayın politikalarını değiştirmeyeceklerini duyuran el-Cezire’ye¹⁸ yönelik şikâyetler Bahreyn’le sınırlı kalmadı ve benzer nedenler ve gerekçeler ileri sürülerek el-Cezire’nin yayınları Fas ve Tunus’ta da durdurulmak istendi. Fas, ülkesine ilişkin sorumsuz yayınlar yaptığı için el-Cezire’nin akreditasyonunu geri aldı. el-Cezire’nin, gazeteciliğin dürüstlük, doğruluk ve tarafsızlık ilkelerini defalarca çiğnediği ifade edildi. Kanalın, Fas’ın imajını zedelediği ve kalkınma, altyapı projeleri, demokrasi ve insan hakları alanlarındaki kazanımları hafife aldığı yönünde şikâyetle bulunuldu. Ayrıca el-Cezire’nin gerekli izinleri almadan ülkeye teknik gereçler soktuğu iddia edildi.¹⁹ Faslı yetkililer, el-Cezire’nin ülkede bulunan militanlar ve Batı Sahra konularına ilişkin yaklaşımından rahatsızlık duyuyor.²⁰

Tunus'taki el-Cezire'ye ilişkin sorun yalnızca yapılan yayınlarda bir takım sorunların dile getirilmesi ve geleceğe dair halkı kışkırtması ihtimalinden değil, aynı zamanda ülkede başlamış olan protestoların ülke ve dünya kamuoyuna duyurulması gibi daha somut ve yakın bir tehlikeden duyulan rahatsızlıktan kaynaklanmaktadır. Tunus'ta iktidar ve muhalefet partileri el-Cezire'yi, Tunus'ta fitne çıkarmak, güven ve istikrarı bozmakla suçladı. Tunus'ta 17 Aralık'ta başlayan işsizlik protestolarının birileri tarafından kasıtlı olarak kışkırtıldığını ve Tunus'un güneyindeki kentlerde protestolara karışanların sicili bozuk, sahtekâr ve provokatör olduklarını söylediler. el-Cezire kanalının bu protestolara haber programlarında sıkça yer verdiğiğine, gazeteci ve göstericilerle canlı bağlantılar kurduğuna ve bu yolla ülkede kin ve nefreti körükleyerek istikrarı bozduğuna, Tunus'u dış dünyaya kötü tanıtmak amacıyla taraflı yayın yapıldığına değinen parti sözcüleri kanalın kaynak göstermeksizin, doğruluğu teyit edilmemiş haberleri sunarak gazetecilik ilkelerini ihlal ettiğini ileri sürmektedirler.²¹

Dış Politika

Bahreyn ile İlişkiler

Katar ve Bahreyn arasındaki uzun süre çözülemeyen sınır meselesi iki ülkenin de Uluslararası Adalet Divanı'nın Mart 2001'de verdiği karara uymasıyla bir çözüme kavuştu ve iki komşu ülke aralarındaki işbirliğini taçlandırmak üzere birbirlerini bağlayan bir bağlantı yolu inşa etmeye karar verdiler.²² İlk kez 2001'de duyurulan, 2008'de değiştirilip tren hattı eklenen ve 2010'un ilk çeyreğinde başlayıp 2015'te bitirilmesi planlanan Bahreyn ile Katar'ı birbirine bağlayacak olan bağlantı yolu projesi 2010'un ilk çeyreği geçmesine karşın hâlâ başlamış değil.²³ Bu gecikmeye neyin sebep olduğu kesin olarak bilinmese de Katar sularına giren Bahreynli balıkçının Katar Sahil Güvenliği tarafından vurulmasını gerekçe olarak gösterenler olduğu gibi yüksek maliyet ve finansal sorunların gecikmeye neden olduğunu iddia edenler de mevcuttur.²⁴ Bahreynli balıkçıların Katar sularına yasadışı yollarla girmesi ve Katar Sahil Güvenliği'nin bir balıkçıyı vurup diğerlerini tutuklaması iki ülke arasındaki ilişkileri gerilimli bir safhaya soktu. Yoğun telefon trafiğinin ardından Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani'nin salıverilmeleri yönündeki talimatla olay krize dönüşmeden son buldu.²⁵ 2010 yılında 130'dan fazla Bahreynli balıkçı, Katar sularına yasadışı yollarla girmekten dolayı tutuklandı.²⁶

İran ile İlişkiler

Körfez ülkelerine askerî kapasitesiyle tedirginlik veren İran ile Katar

arasındaki ilişkiler genellikle olumlu seyretmektedir. Körfez'deki enerji kaynaklarının paylaşımı konusunu diplomatik müzakereler yoluyla çözmeyi tercih eden iki komşu ülke sahip oldukları pek çok potansiyel sorun kaynağına rağmen ilişkilerini dostane düzeyde tutmayı başarmıştır. İki ülke yetkililerinin yaptıkları açıklamalarda bu durum açıkça görülmektedir. İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad, İran ve Katar arasındaki dostane ilişkilerin ve işbirliğinin günden güne arttığını ve Körfez ülkelerinin yan yana yer alarak yabancı güçlere fırsat verilmemesi için ilişkilerin ve işbirliğinin geliştirilmesi gerektiğini ifade etti. İran'ın Körfez ülkelerinin bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü savunduğunu bildiren Ahmedinejad, bölgenin tüm sorunlarının bölge ülkelerinin katılımı ve görüş birliği ile çözülmesi gerektiğini ekledi. Filistin konusunda Katar'ın tutumunu takdirle karşılayan Ahmedinejad, Doha'da yapılan Gazze'ye destek toplantısının tarihi bir oturum olduğunu, İran'ın da Katar gibi müzakerelerin sonuç vermeyeceğine ve Gazze kuşatmasının son bulması gerektiğine inandığını belirtti. Katar Bakanlar Konseyi Başkanı el-Tani de Katar'ın İran'ın tutumunu takip ettiğini ve bunu Arap Dünyası'nda açıkça ifade ettiğini söyledi. Ayrıca İran'ın nükleer teknolojisini geliştirmesinin bölge ülkeleri için kaygı verici olmadığını da ekledi.²⁷

İran'ın nükleer teknoloji geliştirme faaliyetlerine ilişkin olarak Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani barış amaçlı nükleer faaliyetleri dolayısıyla İran aleyhine yaptırım uygulanmasının etkisiz olduğunu, Amerikan hükümetinin Tahran ile müzakere yolunu seçmesi gerektiğini söyledi. Ayrıca ülkesinin İran aleyhine gerçekleştirilecek bir saldırı için kullanılmasına izin vermeyeceğini vurguladı.²⁸

İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad ile Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani Tahran'da bir araya gelerek iki ülke arasındaki ilişkiler ile bölgedeki ve dünyadaki son gelişmeleri değerlendirdiler. İki ülke arasındaki ilişkilerin kardeşçe olduğunu ifade eden Ahmedinejad, bölgenin diğer ülkeleriyle ilişkilerini de aynı şekilde geliştirmek istediklerini söyledi. Ayrıca iki ülkenin uluslararası konulara ve bölge meselelerine bakışındaki uyumun bölgesel dayanışmayı güçlendirip istikrarın sağlanmasına katkıda bulunacağını ekledi. Katar Emiri de ilişkilerin iki ülke ve bölge çıkarları doğrultusunda derinleştiğini, bunun da bölge ülkelerinin kalkınmasına ve bölge istikrar ve güvenliğine katkı sağlayacağını belirtti. Katar Emiri ayrıca düşmanların bölge ülkelerinde Şii-Sünni ihtilafı çıkarmaya çalıştığını, düşmanlarının şimdiye dek başarılı olmadıklarını fakat bölge ülkelerinin dikkatli ve birlik içerisinde olmaları gerektiğini ifade etti.²⁹ Katar Emiri'ni kabul eden İran'ın dinî lideri Ayetullah Ali Hamaney de

güvenliğin ortadan kalkmasıyla bölgedeki bütün ülkelerin kaybedeceğini, ama maalesef Amerikalıların ve Siyonistlerin, bölge ülkelerinin bölgedeki güvenliğin ehemmiyetini göz ardı etmelerini sağlamaya dönük yoğun çaba içerisinde olduklarını söyledi.³⁰

Katar Başbakanı Şeyh Hamad bin Casim el-Tani, Katar'ın bölgede herhangi bir askerî operasyona karşı olduğunu çünkü bölgenin böyle bir operasyonu kaldıramayacağını söyledi. İran'ın Körfez'de kendilerine komşu olduğunu ve sorunları diplomasi ve müzakere yoluyla çözmek istediklerini ekledi. Katar'ın bu çıkışının öncesinde Amiral Mike Mullen'in, İran'ın nükleer silaha sahip olmasını önlemek için gerekirse ABD'nin saldırı planlarının mevcut olduğu yönündeki beyanları gelmişti. Dışişleri Bakanı da olan Şeyh Hamad, savaş ihtimalinin mevcut olduğunu fakat maalesef bu ihtimalin, sorunun kendi görüşleri doğrultusunda ele alınmasını isteyen İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak ve diğer İsraili yetkililer tarafından kuvvetlendirilmeye çalışıldığını ve bu ihtimalin, Katar'ın görüşüne göre, bölgeye ve müttefiklerine hizmet etmeyeceğini ifade etti.³¹

İran ve Katar'dan 2010 yılı boyunca yapılan bu açıklamalar daha ziyade 2010 yılı başında Amerika tarafından alınan karara karşı gösterilen İran tepkisi ve Katar'ın İran'ı yatıştırma çabaları olarak da değerlendirilebilir. Amerikalı yetkililer, ABD'nin Kuveyt, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn'de kara temelli Patriot füze savunma düzeneklerini genişlettiğini,³² Ortadoğu'daki deniz kuvvetleri varlığının da arttırılacağını, füzesavarlarla donatılmış gemilerin bölgedeki filolara ekleneceğini söylediler. Karar İran'ı Körfez bölgesinde konuşlanan Amerikan kuvvetleri ve müttefiklerine saldırı düzenlemekten caydırmayı amaçlıyor.³³ İran Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ramin Mihmanperest, devlet televizyonuna yaptığı açıklamada, "bu girişimleri, yabancı güçlerin İran korkusu duygusu yaratmak için yaptıkları bir komplo ve plan olarak görüyoruz" dedi. Sözcü, kendilerinin Körfez bölgesi ülkelerinin hepsiyle dostça ilişkilere sahip olduklarını da belirtti.³⁴

İran'dan gelen tehdide yönelik Körfez ülkeleri yoğun bir silahlanmaya giderken, Katar bu sürecin dışında kalan belki tek Körfez ülkesi olarak dikkat çekiyor. Körfez'deki tüm ABD hava harekâtlarının merkezi olan el-Udeyd askerî hava üssüne ev sahipliği yapan Katar, savunma gereksinimlerinde bu üsse bel bağladığı düşünülmekte, aynı zamanda İran'la da dostça ilişkiler kuruyor.³⁵

İsrail ile İlişkiler

İsrail’le diplomatik ilişkilerin kurulması yönünde teklif götüreren Katar’ın bu teklifi İsrail tarafından reddedildi. Katar, Gazze’de altyapının yenilenmesi için oraya inşaat malzemeleri ve para gönderimi konusunda İsrail’in Katar’a izin vermesi karşılığında Doha’da İsrail misyonunun açılması teklifinde bulundu. İsrail Katar’ın teklifini, Hamas’ın çimento ve inşaat malzemelerini füze fırlatma rampaları yapmak için kullanabileceği gerekçeyle reddetti.³⁶ Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani, Almanya’ya gerçekleştirdiği ziyarette Alman Şansölyesi Angela Merkel ile birlikte yaptığı açıklamada İsrail tarafının daha mantıklı olması ve bölgenin güven ve istikrarı için Filistin Devleti’nin kurulmasına izin vermesi gerektiğini söyledi. Emir’in açıklamalarının ardından Alman Şansölyesi Angela Merkel, İsrail ile Filistin arasında doğrudan görüşmelerin sürdürülmesinin herkesin çıkarına olduğunu söyledi. Bu konuda uzlaşma ve tavize hazırlanması gerektiğini ve Arap tarafının bu konuda önemli bir rol oynadığını, bunun da sürdürülmesi gerektiğini ifade etti.³⁷

Lübnan ile İlişkiler

Katar Emiri Şeyh Hamad el-Tani, Lübnan’a iki günlük resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Bu ziyarete Suudi Kralı Abdullah bin Abdülaziz ve Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad da katıldı. Emir el-Tani, Lübnan Devlet Başkanı Mişel Süleyman ve Başbakan Saad Hariri’nin de katılımıyla Hizbullah kontrolündeki Lübnan’ın güney bölgesini gezdi. Böylelikle Saad Hariri de Hizbullah kontrolündeki Güney Lübnan’ı Başbakan olarak ilk defa gezmiş oldu. Bu gezide, 2006 yılında gerçekleşen İsrail-Hizbullah savaşında hasar gören Lübnan’ın güneyindeki köylerde Katar tarafından yaptırılan tesislerin açılışını gerçekleştirdi. Hizbullah komutanları ve yetkilileri tarafından selamlanan Emir’e desteklerini göstermek üzere binlerce insan sokakları doldurdu.³⁸ Katar Başbakanı Şeyh Hamad bin Casim el-Tani de Beyrut’a sürpriz bir ziyaret gerçekleştirdi. Katar Başbakanı, Lübnan Cumhurbaşkanı’nın Katar’a gerçekleştireceği iki günlük ziyarete birkaç saat kala Beyrut’a ulaştı. Lübnan Cumhurbaşkanı, Katar ziyareti için Beyrut’tan ayrılmadan evvel Katar Başbakanı ile görüştü. Katar Başbakanı’nın ziyaretinin Lübnan’da baş gösteren siyasî krize ilişkin olduğu düşünülüyor.³⁹

Türkiye ile İlişkiler

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Doha’da düzenlenen Türk-Katar İş Forumu’nda, Türkiye’nin kapılarının Katarlı yatırımcılara, turistlere ve

işadamlarına ardına kadar açık olacağını söyledi. Erdoğan bu çerçevede iki ülke arasında resmî vizelerin kaldırılmasını istediğini belirtti. Erdoğan'ın verdiği bilgiye göre Türkiye-Katar arası dış ticaret hacmi 2002'deki 24 milyon dolar seviyesinden 2008 yılı sonundaki 1,2 milyar dolar seviyesine ulaştı.⁴⁰ Katar'a yaptığı ziyaret çerçevesinde Katar Başbakanı el-Tani ile de görüşen Erdoğan iki ülke arasında yüksek düzeyli stratejik işbirliği konseyi kurulması önerisi getirdiğini söyledi.⁴¹ İki ülkenin devlet yetkilileri farklı zamanlarda İstanbul'da görüştüler. Bu görüşmelerin bazılarında başka ülke yetkilileri de hazır bulundular. Başbakan Erdoğan, Katar Veliht Prensi Şeyh Tamim bin Hamad el-Tani ile Beşiktaş'taki Başbakanlık Çalışma Ofisi'nde bir araya geldi. Basına kapalı olarak gerçekleşen görüşmenin ardından Erdoğan Veliht Prens onuruna akşam yemeği verdi. Görüşmede, İçişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Abdullah bin Nasır bin Halife el-Tani ile Uluslararası İşbirliğinden sorumlu Devlet Bakanı ve Ticaret Bakanı Vekili Halid bin Muhammed el-Atiyye de hazır bulundu.⁴² Bu görüşmeden yaklaşık bir ay sonra, Başbakan Erdoğan Beşiktaş'taki Çalışma Ofisi'nde, Suriye Cumhurbaşkanı Beşar Esad, Katar Emiri Şeyh Hamad el-Tani ve Katar Başbakanı Şeyh Hamad bin Casim el-Tani ile çalışma yemeğinde bir araya geldi.⁴³

Enerji zengini Körfez ülkelerinin ve Türkiye'nin dışişleri bakanları ekonomik ve siyasî bağları kuvvetlendirmek ve serbest ticaret antlaşması imzalamak üzere bir araya geldiler. Türk Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, taşımacılık, eğitim ve sağlık konularını da içeren ekonomik ve kültürel alanlarda çalışma kurullarının oluşturulmasında uzlaşma sağlandığını bildirdi. Bu kurulların işbirliği planları konusunda ortak çalışma yapacaklarını, böylelikle Körfez ülkeleri ve Türkiye'nin tüm ekonomi alanlarında uyumlulaşacağını ekledi.⁴⁴

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, Doha'da, Başkan Yardımcılığını yürüttüğü İslam Ticaret ve Sanayi Odası'nın Genel Kurul Toplantısına katıldı. Hisarcıklıoğlu, bu ziyaret çerçevesinde Katar Başbakanı Şeyh Hamad bin Casim el-Tani ile Enerji ve Sanayi Bakanı Abdullah bin Hamad el-Atiyye ile ikili görüşmeler gerçekleştirdi. Bu görüşmelerde Başbakan el-Tani, uzun süredir bekleyen vize sorununun çözümü olacak yeni uygulamanın başladığı bilgisini verdi, ayrıca 6 Körfez ülkesiyle imzalanacak Serbest Ticaret Antlaşması'nın Katar tarafınca imzalanması yönündeki girişimlerin hızla devam ettiğini ve en kısa zamanda Katar tarafı olarak imzalayacaklarını belirtti.⁴⁵

Katar Havayolları, Doha-Ankara seferlerini Ankara’da yapılan bir törenle başlattı. Katar Havayolları CEO’su Ekber el-Bekir, haftada 4 gün karşılıklı olarak yapmayı planladıkları uçuşlarıyla 3 yıl önce TAV’ın Doha’daki yeni terminalin inşa projesini kazandığında TAV CEO’su Sani Şener’e verdikleri Ankara-Doha seferlerinin başlaması sözünü yerine getirdiklerini söyledi.⁴⁶ Katar’ın yönetici ailesine mensup Şeyh Nasır Ahmed Ali el-Tani Marmaris’in İçmeler beldesinde bulunan bir oteli yaklaşık 15 milyon dolar ödeyerek satın aldı. Beş yıldızlı Munamar Otel denize sıfır konumda olup 6.800 m² alan üzerine kurulu, 2’si kral daire-si, 13’ü süit olmak üzere 180 odadan oluşmaktadır.⁴⁷ Haziran ayında da İngiltere’ye gitmekte olan Katar Emiri Hamad bin Halife el-Tani kısa süreliğine Ankara’ya uğradı ve Başbakan Erdoğan ile görüşmek üzere Başbakanlık Resmî Konutu’na geçti. Emir, Mavi Marmara gemisinde ölenler için duyduğu üzüntüyü Başbakan’a ilettili ve başsağlığı diledi. Katar halkının Türkiye’nin yanında olduğunu belirten Emir, görüşmenin ardından İngiltere’ye hareket etti.⁴⁸

İngiltere ile İlişkiler

Petrol ve doğalgaz zengini Katar, İngiltere’de etkisini arttırmayı sürdürüyor. İngiliz Banka devi Barclays’ın %6,8 hissesine ve süpermarket zinciri Sainsbury’s firmasının %25,9’una sahip Katar, 2010’da da Londra’nın önemli mağazalarından birini satın aldı.⁴⁹ Katar Emiri’nin de hissedarı olduğu Katar Holding⁵⁰ Mısırlı işadamı Muhammed el-Fayed’e ait bulunan Londra’nın önde gelen lüks tüketim mağazası Harrods’u 2,3 milyar dolara satın aldı.⁵¹ Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el-Tani İngiltere’ye 3 günlük resmi bir ziyaret gerçekleştirdi.⁵² Emir ziyaretin ikinci günü Prens Charles ile görüşti. İngiltere bu ziyaretle iki ülke arasındaki bağları kuvvetlendirmeyi ve ticarî ilişkileri arttırmayı hedefliyor. Prens ve Emir bu görüşmede Prens ve Katarlı deniz uzmanları tarafından oluşturulan sürdürülebilir kalkınma projeleri konusunda işbirliği oluşturulması yönünde anlaştılar. Projenin, özellikle Körfez’deki Deniz Ekosisteminin Sürdürülebilirliğini gözlemeye yönelik bir çalışma olması bekleniyor.⁵³ Katar ülkesindeki enerji yatırımlarından başka diğer ülkelerde de bu alanda çeşitli yatırımlarını sürdürmektedir. Bunlardan biri olan Katar Petrol, Exxon Mobile ve Total’in ortaklığında, İngiltere’de kurulan ve ilk safhası Mayıs 2009’da açılan sıvılaştırılmış doğalgaz terminalinin ikinci safhasının da tamamlandığı Nisan 2010’da firma sahiplerince açıklandı. Şu haliyle terminal yılda 21 milyar m³ gaz üretebilecektir.⁵⁴

Ekonomik Gelişmeler

Ekonomisinin itici gücünü enerji kaynakları olan Katar 2010 yılında da pek çok yatırım gerçekleştirdi. Doğal kaynak ihracından elde edilen geliri farklı alanlarda yatırımlara aktararak ekonomik kaynak çeşitliliğini sağlamak ve bu suretle doğal kaynak fiyatlarında meydana gelen dalgalanmalara karşı ekonomik istikrar oluşturma yönündeki adımlarını sürdürdü. Katar yatırımlarının ana kısmını elbette enerji kaynaklarına yönelik oluşturmuştur. Fakat bunun yanında havayollarına, bankacılık, perakende ve telekomünikasyon sektörlerine de yatırımlar gerçekleştirilmiştir.

Finans ve Hizmet Sektörleri

Katar 2010 yılında en fazla ekonomik büyümeyi gerçekleştiren ülke oldu. Katar ekonomisine ilişkin olumlu seyir borsaya da yansdı. Katar Borsası 2010 yılını %24,8 gibi etkileyici bir yükselişle 8,681.65 puandan kapattı. Yılın ilk yarısında 2009 kapanışına göre biraz düşüş yaşandı. Fakat ikinci yarıda, ekonomiye ilişkin yükselen rakamlar ve Katar'ın 2022 Dünya Kupası'na ev sahipliği yapacağı'nın kesinleşmesinin de etkisiyle dikkate değer bir yükseliş gerçekleşti.⁵⁵

Katar, bankacılık sektörüne ilişkin yatırımlarını çeşitli ülkelerde hizmet vermekte olan bankalara ortak olmak suretiyle sürdürdü. Bu çerçevede zaten Credit Suisse ve Barclay's gibi bankalarda büyük miktarlarda hisseye sahip Katar'ın önemli kamu teşebbüsü Katar Holding 2.73 milyar dolar karşılığında, Euro bölgesinin en büyük bankası olan Santander Brazil'e ait, bankanın %5'ine tekabül eden bono satın aldı. Banka bu bonoların 3 yıl sonra banka hissesine çevrileceğini açıkladı.⁵⁶ Ayrıca Çin Ziraat Bankası'nın, Hong Kong ve Şanghay Borsası'nda %14'lük hissesini 23 milyar dolara arz etmeyi planladığı açıklanmıştı. Katar Yatırım Otoritesi de söz konusu arza katılıp belli bir miktar para yatırmayı düşündüğünü açıkladı. Bu arz çerçevesinde, Katar Yatırım Otoritesi'nin, gerçekleştirilmeyi düşündüğü 2,8 milyar dolarlık alımla en büyük münferit yatırımcı olması bekleniyor.⁵⁷ Katar, Telekom alanında da çeşitli ortaklıklar kurarak sektörde büyümesini sürdürdü. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın en büyük Telekom firması Katar Telekom (Qtel) Tunus'un ikinci büyük cep telefonu firması Tunusiana ile ortaklık kurdu. 17 ülkede 68 milyon tüketiciye hizmet sunan Qtel, Tunus Devlet Başkanı Zeynel Abidin bin Ali'nin damadı Şakir el-Materi tarafından yönetilen Princesse Holding'e ait 5,7 milyon aboneli olan Tunusiana'ya 1,2 milyar dolarlık yatırımla ortak oldu.⁵⁸

Katar yalnızca mevcut işletmelere ortak olmak suretiyle değil, aynı zamanda sahip olduğu yatırımlara ortaklar kabul ederek onların deneyim ve teknolojilerinden faydalanmak yoluyla da yatırımlarını çeşitlendirdi. Bu çerçevede Virgin Mobile, Katar devletine ait Qtel firmasıyla ortaklık kurarak Katar piyasasına girdi. Böylelikle Virgin Mobile, Ortadoğu'daki yatırımlarına Virgin Mobile Katar ile başlamış oldu.⁵⁹ Özellikle BAE olmak üzere diğer Körfez ülkeleri gibi Katar da havayolları alanında önemli bir merkez olma yolunda yatırımlar yapmaktadır. Katar Havayolları yeni bir firma olmasına karşın sektörün en hızlı büyüyen firmaları arasında yer almaktadır. Katar bu yıl da 8 adet Boeing 777 model uçak satın aldı ve bundan başka siparişleri de oldu. Dolayısıyla Katar Havayollarının söz konusu filusunda yer alacak uçakların bakımı ve geliştirilmesi için acil olarak zemin tesisi ve altyapı ihtiyacı doğdu. Bu ihtiyaca binaen Boeing firmasının Ortadoğu başkanı Paul Kinscherff, hâlihazırda firmanın Dubai'den idare edildiğini fakat mevcut gelişmelerin Katar'da tam teşekküllü bir ofis açmayı zorunlu kıldığını ifade etti.⁶⁰

Gayrimenkul Yatırımları

Katar 2010 yılında yurtdışında çeşitli gayrimenkul yatırımlarına ilişkin anlaşmalar da imzaladı. Katar, krizin vurduğu Yunanistan ile 5 milyar dolar değerinde bir yatırım anlaşması imzaladı. Anlaşma, taşımacılık ve turizm altyapısı, 2004 Atina Olimpiyatlarından kalma kullanılmayan spor tesislerinin geliştirilmesi ve Batı Yunanistan'daki sıvılaştırılmış doğalgaz tesisine yönelik yatırımları içermektedir.⁶¹ Bir diğer anlaşma da Katar'ın Yunanistan'da yapacağı 3,5 milyar dolar değerindeki enerji santrali yatırımına ilişkin olup anlaşma Mayıs ayında Katar ve Yunanistan Başbakanları tarafından imzalandı. Bu santralin hayata geçmesiyle 1.500 kişiye istihdam imkânı sağlanacak olmasına karşın henüz üretilecek elektriğin satış fiyatına ilişkin uzlaşma sağlanabilmiş değil.⁶² Katar Emiri Şeyh Hamad el-Tani Avusturya'ya 3 günlük resmi bir ziyareti sırasında Avusturya Cumhurbaşkanı Heinz Fischer ile görüşerek çifte vergilendirme anlaşmasını imzaladı. Bu anlaşma ile Katar'da gerçekleştirilecek 2022 Dünya Kupası'na yönelik Avusturya yatırımlarının da önünü açacağı belirtildi. Ayrıca iki ülke turizm, altyapı ve çevre düzenlemeleri konularında da işbirliğinin geliştirilmesi yönünde çalışmalarını sürdürmektedir.⁶³

Katar'ın ilerleyen yıllarda 2022 Dünya Kupası'na hazırlık maksadıyla 60 ila 80 milyar dolar değerinde altyapı yatırımı yapması bekleniyor. Demiryolu ve metro hattı için 25 milyar dolar, havaalanı için 11 milyar dolar, derin deniz limanı için 5.5 milyar dolar, yol yapımı için 20 milyar dolar

ve Katar-Bahreyn bağlantı yolu için 4 milyar dolarlık yatırım planlanıyor. Ayrıca Katar 2022'ye kadar 80.000 oda kapasiteli konaklama imkânı sunmayı planlıyor.⁶⁴

Katar 2010 yılında gayrimenkul yatırımlarına ilişkin çalışmalarını sürdürdü. Bu alanda çeşitli anlaşmalar imzalandı, projeler hazırlandı. Ayrıca 2022 Dünya Kupası'na ev sahipliği yapacak oluşu dolayısıyla muhtemel gayrimenkul yatırım projeleri üzerine de konuşulmaya başlandı. Katar'ın gayrimenkul alanında öne çıkan yatırımları arasında, el-Futtaim Gayrimenkul Servisleri, Katar İslam Bankası ve Akar Gayrimenkul Yatırım Firmaları'nın imzaladığı 6 milyar riyal değerindeki projeye ilişkin yatırım anlaşması sayılabilir. Ülkenin en büyük çok amaçlı kompleksi olması planlanan proje, Doha Uluslararası Havaalanı yolunun ve Bahreyn'i Katar'a bağlaması planlanan yolun üzerinde hayata geçirilmesi planlanıyor. 433.000 m² alana inşa edilecek olan projede alışveriş merkezi, eğlence parkı ve iki otel yer alacaktır.⁶⁵ Gayrimenkul alanında gerçekleştirilmesi planlanan bir diğer yatırım da 675 milyon dolara mal olması beklenen Doha Kongre Merkezi ve Kulesi projesidir. Bu projenin Mısır'ın önde gelen firmalarından Orascom tarafından gerçekleştirilmesi karara bağlandı. Orascom bu inşaatı Six Construct Qatar ve Midmac Contracting ile ortak olarak hayata geçirecektir.⁶⁶

Petrokimya Yatırımları

Katar ekonomisinin aslî dinamosu petrokimya alanındaki yatırımlardır. Bu yöndeki yatırımları Katar ekonomisinin en büyük kısmını oluşturmaktadır. Hâlihazırda işletilmekte olan tesislerin yenilenmesi veya kapasitelerinin artırılması biçiminde yatırımlar sürerken bir yandan da yeni tesislerin oluşturulması yönünde projeler hazırlanıp anlaşmalar imzalanmaktadır. Bu alandaki yatırımlar arasında Doha'nın güneyindeki endüstri şehri Masaeed'de, yılda 700.000 ton polietilen ve olefin üretim kapasiteli 1,3 milyar dolar değerinde bir petrokimya tesisinin (Q-Cehm II) açılışı sayılabilir. Bu tesisi kuran Katar Kimya Şirketi, Katar Petrol (%51) ve Chevron Phillips Chemical Co. (USA) (%49) ortaklığıyla oluşmuş bir firmadır. Katar Kimya Şirketi bu yatırımla üretim kapasitesini %75'ten daha fazla bir oranda arttırmayı planlıyor.⁶⁷ Bir diğer yatırım ise, Ras Laffan şehrinde açılan, yıllık üretim kapasitesi 1,3 milyon ton olan 1.37 milyar dolar maliyetli etilen tesisidir. Bu tesisin sahibi Ras Laffan Olefin Limitet Şirketi (RLOC), Katar Kimya Limitet Şirketi II (Q-Chem II) (%53.31), Qatofin Limitet Şirketi (%45.69) ve Katar Petrol (%1) ortaklığıdır.⁶⁸ Ayrıca 2010 yılında Katar'daki en büyük yatırımcı Shell ve kamu işletmesi olan Katar

Petrol, 6 milyar dolar değerinde petrokimya projesini birlikte yürütmek üzere anlaştı. Sanayi şehri Ras Laffan'da 2016'ya kadar 1,5 milyon ton kapasiteli monoetilen glicol tesisin oluşturulması hedefleniyor. Ayrıca diğer olefin türevlerinin, bu tesisin çıktısını 2 milyon ton nihai ürüne çıkartması bekleniyor. Dünya'nın 3. en büyük gaz rezervlerine sahip olan Katar, petrokimya, alüminyum ve gübre fabrikaları yatırımlarıyla, sıvılaştırılmış doğalgaz ve ham petrol ihracatına dayalı ekonomisini bu şekilde dönüştürmeyi hedefliyor.⁶⁹

Bir yandan petrokimya yatırımlarını sürdüren Katar, diğer yandan da bu yatırımlardan elde ettiği ürünlere yönelik pazarını genişletmeye çalışıyor. Bu yönde, Exxon Mobile Corp ve kamu teşekkülü olan Katar Petrol'ün ortaklığında kurulan RasGas şirketi Portekiz'e sıvılaştırılmış doğalgaz satışına başladı. Sahip olduğu 27 tankerle 14 ülkeye satış yapan RasGas, müşterisi olan ülkelerde yeni fırsatlar arayarak ilişkilerini kuvvetlendirmeye ve yeni müşteriler kazanarak müşteri portföyünü çeşitlendirmeye çalışmaktadır.⁷⁰

Doğalgaz kaynaklarına ilişkin siyasî çabalar ve ilişkiler de bir yandan sürdürülmektedir. Rusya Başbakanı Vladimir Putin, Rusya ve Katar'ın, doğalgaz üretimi ve pazarlamasında koordinasyon içerisinde hareket etmesi gerektiğini ifade etti.⁷¹ İlerleyen dönemde Rusya Devlet Başkanı Dimitri Medvedev ve Katar Emiri Şeyh Hamad el-Tani enerji üretiminde işbirliği konusunda anlaştı ve liderler iki ülke arasındaki bağları daha da kuvvetlendirmek istediklerini belirttiler.⁷² Dünya'nın en büyük doğalgaz rezervlerine sahip Rusya ve 3. en büyük rezervlere sahip Katar, aynı zamanda doğalgaz rezervlerinin %69'unu kontrol eden Doğalgaz İhraç Eden Ülkeler Forumu'na da üyeler.⁷³ Rusya ile gerçekleştirilen bu yakınlaşma çabalarının yanında diğer ülkelerle de doğal kaynaklar üzerinden yakınlaşma çabaları sürdürülmektedir. Bu çerçevede, Fransız enerji firması Total, Batı Afrika'da petrol çıkarma projesine ilişkin olarak Katar ile ortaklık anlaşması imzaladı. Bu anlaşma Total'in Afrika'da petrol üretimine ilişkin bir Ortadoğu ülkesiyle kurduğu ilk ortaklık olması bakımından önem taşımaktadır.⁷⁴

Sonuç

Katar, yüzölçümü ve nüfusu göz önüne alındığında küçük bir ülke olarak gözükmeye karşın Arap coğrafyasının en etkin ülkelerinden biridir. Katar'ın 2010 yılı faaliyetlerine baktığımızda görüyoruz ki Katar, ekonomik gücünü çeşitli yollarla kullanarak diplomatik açıdan etkili bir ülke konumuna gelmiştir. Katar'ın bu gücü sahip olduğu fonlar sayesinde

gerçekleştirdiği yardım faaliyetleri ve yatırımlara dayanmaktadır. Afrika ve Ortadoğu'da pek çok ülkeye yardımda bulunan Katar, yardım yaptığı ülkelerde yaşayan halkın desteğini kazanırken bir yandan da yardım yaptığı devletlerle münasebetlerini geliştirerek etkinliğini genişletmektedir. Ayrıca pek çok ülkede gerçekleştirilmesi planlanan yatırım projeleriyle ülkelerin ekonomilerine katkı sağlanmakta ve bu yolla söz konusu ülkeler üzerinde nüfuzu arttırılmaktadır. Katar'da gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmesi planlanan yatırımlara yabancı yatırımcıları dâhil etmek suretiyle ekonomik ve siyasî bağlar kuvvetlendirilmektedir.

Ekonomik bağlar Katar'ı diplomatik anlamda etkin aktörlerden biri haline getirirken, sahip olduğu el-Cezire televizyon kanalı vasıtasıyla da Katar, Arap halklarını etkileme kapasitesine sahip bir güç haline gelmiştir. Arap dünyasında gündem belirleyen ve gündemi yönlendiren bir kanal olan el-Cezire, Katar'ın hem medya silahı hem de propaganda vasıtası olarak görülebilir. el-Cezire'nin yaptığı yayınlar Arap ülkelerini olduğu kadar Batı ülkelerini de zaman zaman rahatsız etmektedir. Amerika'nın Irak'a müdahalesi sürecinde Irak'tan yaptığı yayımlarla Amerika'yı hayli rahatsız eden el-Cezire, 2010 yılında da Bahreyn, Tunus ve Fas'ı rahatsız etmiş ve bu ülkelerde çeşitli yasaklarla yüzleşmek zorunda kalmıştır. Ancak Katar'ın dış politikasındaki aslı dinamosunun petrol ve doğalgaz gelirleri olduğu ortadadır. Petrol ve doğalgaz fiyatlarının yüksek seyri devam ettiği müddetçe Katar'ın dış politikadaki ağırlığının artarak devam edeceği söylenebilir. 2010 yılında da bu durumu doğrulayan veriler hayli çoktur. Önümüzdeki yıllarda da petrol fiyatlarının düşeceğine dair bir öngöründe bulunulmadığı düşünülürse, Katar'ı ileriki yıllarda dış politikada daha sık görülen ve daha fazla ağırlığı olan bir aktör olarak görmemiz kuvvetle muhtemeldir.

Kronoloji

- **17 Ocak:** Katar Emiri ve eşi çıktıkları Latin Amerika turunun ilk durağı Arjantin'e gerçekleştirdikleri ziyarette ekonomik ve ticarî işbirliği, hava taşımacılığı ve spor alanlarında anlaşmalar imzaladılar.
- **20 Ocak:** Emir Latin Amerika turunun ikinci durağı olan Brezilya'ya geçti. Burada çifte vergilendirmenin önlenmesi, havacılık hizmetleri, ekonomik ve ticarî işbirliği, iki hükümet arasında işbirliği komitesinin kurulması ve vize muafiyetlerini içeren anlaşmalar imzalandı.
- **23 Ocak:** Emir'in Venezüella ziyareti sırasında iki ülke firmalarının birlikte çalışmaları konusunda ve doğalgaz taşımacılığı ile sıvılaştırma konularında ortaklıklar kurulması yönünde anlaşmalar imzalandı.
- **13 Şubat:** Başbakan Erdoğan Katar'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Bu ziyarette ABD-İslam Dünyası Forumu'nda bir konuşma yaptı. Ayrıca Türk ve Katarlı işadamlarının katılımıyla gerçekleştirilen iş forumuna katıldı.
- **4 Nisan:** Veliht Prens Şeyh Tamim bin Hamad el-Tani geldiği Türkiye'de Başbakan Erdoğan ile görüştü ve TRT-Arapça Televizyonu'nun açılış törenine katıldı.
- **22 Nisan:** Emir Komor Adaları'na yaptığı ziyarette Komor Adaları'nın memurlarının dokuz aylık maaşlarını ödeme sözü verdi. Bu gezi bir Arap liderin Hint Okyanusu'nun fakir takımadalarına gerçekleştirdiği ilk resmi ziyaret olma özelliğini taşıyor.
- **4 Mayıs:** Katar 1.37 milyar dolar değerinde ve 1,3 milyon ton üretim kapasiteli etilen tesisinin açılışını yaptı.
- **8 Mayıs:** Londra'nın önde gelen lüks tüketim mağazası Harrods'u Katar Holding satın aldı.
- **12 Mayıs** Altı Körfez ülkesi lideri Körfez İşbirliği Konseyi Toplantısı için Riyad'da İran, Irak, Yemen ve Ortadoğu barış sürecini konuştular.
- **28 Mayıs:** Emir'in eşi Şeyha Mozah Brezilya'da gerçekleştirilen 3. BM Medeniyetler İttifakı Forumu'nun açılış töreninde bir konuşma yaptı.
- **13 Temmuz:** Yemen Devlet Başkanı Ali Abdullah Salih ile görüşen Emir, Katarlı bir firmanın Sana'da gerçekleştirdiği inşaat projesini gezdi. Projenin Yemen'in önemli turizm merkezlerinden biri olması bekleniyor.

- **21 Temmuz:** Emir Bosna-Hersek'e bir ziyaret gerçekleştirdi. Görüşmelerde Doha-Saraybosna arası uçuşlar konusunda anlaşılabilir. Çifte vergilendirmenin ve mali kaçakçılığın önlenmesi, ekonomik, ticarî ve teknik işbirliği ve resmi haber ajansları arasında haber alışverişinde işbirliği alanlarında anlaşmalar imzalandı.
- **31 Temmuz:** Katar Emiri Güney Lübnan'a bir ziyaret gerçekleştirdi. 2006 yılında İsrail-Hizbullah savaşında yıkılan ve Katar tarafından yeniden yapılan bölgeleri gezdi. Emir bir hastane, bir cami ve bir de kilise açılışı yaptı.
- **18 Ağustos:** Emir'in Paraguay'ı ziyaretinde iki ülke arasında ekonomik, ticarî ve teknik işbirliğini içeren bir anlaşma ve resmi haber ajansları arasında haber alışverişine ilişkin işbirliği anlaşması imzalandı.
- **5 Eylül:** İran Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad Katar'a yaptığı ziyaret sırasında İslam dünyasını ilgilendiren konular, Pakistan'daki sel felaketi, Ortadoğu barış süreci ile bölgesel ve küresel gelişmeler üzerine görüşmeler yaptı.
- **5 Eylül:** el-Futtaim, Katar İslam Bankası ve Akar Gayrimenkul Yatırım firmaları Doha'da eğlence parkı, alışveriş merkezi ve iki otelden oluşan kompleksin yapımı konusunda anlaşma imzaladı.
- **8 Eylül:** Doha Kongre Merkezi ve Kulesi projesinin yapım hakkını Mısır'ın önde gelen firmalarından Orascom kazandı.
- **23 Eylül:** Katar Emiri'nin eşi Şeyha Mozah BM'de eğitimin önemine ilişkin bir konuşma yaptı.
- **29 Eylül:** Almanya ziyaretinde Emir ve Şansölye, İsrail-Filistin sorununa ilişkin önemli açıklamalarda bulundu.
- **18 Ekim:** Katar Holding, Santander Brazil'e 2.73 milyar dolar yatırım gerçekleştirmek üzere anlaşma imzaladı.
- **26 Ekim:** İngiltere ziyaretinde Kraliçe ile bir görüşme yapan Emir çeşitli İngiliz firmalarıyla yatırım yapmak üzere görüşmelerde bulundu.
- **9 Kasım:** Katar 1,3 milyar dolar değerinde petrokimya tesisinin açılışını gerçekleştirdi.
- **2 Aralık:** FIFA 2022 Dünya Kupası maçlarının Katar'da yapılacağını açıkladı.

- **20 Aralık:** Tahran'ı ziyaret eden Emir, son dönemlerde bölgede meydana gelen gelişmelere ilişkin görüş alışverişinde bulundu.
- **30 Aralık:** Emir'in ziyareti sırasında Avusturya ile çifte vergilendirme ve hava taşımacılığı alanlarında anlaşmalar imzalandı.

Dipnotlar

- 1 "Qatar Population More Than Doubled Since 2004", *Middle East Online*, 1 Temmuz 2010.
- 2 "Charity Organisations in Qatar Raise \$16 Million for Pakistans Flood Victims", *Gulf News*, 18 Eylül 2010.
- 3 "Qatar Charity Opens Office in Comoros Islands", *Gulf News*, 6 Haziran 2010.
- 4 "Qatar Pays Off Comoros Officials Salary Arrears", *Middle East Online*, 3 Mayıs 2010.
- 5 "Qatar Charity Launches Aid Project For Darfur", *Gulf News*, 21 Haziran 2010.
- 6 "Qatar To Build Hospital in Palestine", *Gulf News*, 22 Eylül 2010.
- 7 "Hundreds Rally in Qatar to Protest Israeli Raid", *Gulf News*, 6 Haziran 2010.
- 8 "Turkey To Be Guest of Honour at Qatar Book Fair", *Gulf News*, 24 Kasım 2010.
- 9 Nuran Çakmakçı, "Katar, Eğitim ve İnnovasyon", *Hürriyet*, 12 Aralık 2010.
- 10 "Germany To Help Qatar Improve Education System", *Gulf News*, 28 Eylül 2010.
- 11 "Dünya Kupası 2018'de Rusya'da, 2022'de Katar'da", *BBC Türkçe*, 2 Aralık 2010.
- 12 "Yemen Frees Jailed Shia Rebels in 'Peace Deal'", *BBC*, 30 Aralık 2010.
- 13 "Huthis Welcome Qatari Role in Achieving Peace", *Middle East Online*, 21 Temmuz 2010.
- 14 "Sudan Signs Ceasefire Deal with Darfur Rebel Group", *BBC*, 23 Şubat 2010.
- 15 "Qatar Mediating Eritrea-Djibouti Border Dispute", *Middle East Online*, 7 Haziran 2010.
- 16 "6 Aralık 2010 Basın Özeti", *BBC Türkçe*, 6 Aralık 2010.
- 17 "Bahrain Suspends Al-Jazeera For 'Flouting Press Laws'", *Haaretz*, 19 Mayıs 2010.
- 18 "Bahreyn El Cezire'nin Çalışmasını Yasakladı", *Hürriyet*, 19 Mayıs 2010.
- 19 "Morocco Expels Al-Jazeera Over 'Irresponsible' Reporting", *Haaretz*, 29 Ekim 2010.
- 20 "El Cezire'nin Faaliyetlerine Durdurma Kararı", *Hürriyet*, 29 Ekim 2010.
- 21 "Tunus'ta Siyasi Partiler El Cezire'ye Savaş Açtı", *Hürriyet*, 28 Aralık 2010.
- 22 "Qatar Emir Orders Release of All Bahrain-Based Fishermen", *Gulf News*, 14 Haziran 2010.
- 23 "Bahrain Keen To Begin Work on Qatar Causeway", *Gulf News*, 10 Haziran 2010.
- 24 "Bridge Linking Bahrain, Qatar Put On Backburner", *Gulf News*, 8 Haziran 2010.
- 25 "Qatar Emir Orders Release of All Bahrain-Based Fishermen", *Gulf News*, 14 Haziran 2010.
- 26 "Qatar Frees 15 Bahraini Fishermen Arrested in Doha", *Gulf News*, 1 Eylül 2010.
- 27 "Ahmedinejad: İran ve Katar, Dostane İlişkiler İçerisindedir", *IRNA Türkçe*, 20 Ağustos 2010.
- 28 "Katar: İran Aleyhindeki Yaptırımlar Etkisiz", *IRNA Türkçe*, 27 Ekim 2010.
- 29 "İran ve Katar, Bölge Ülkelerinin Birliğini İstediler", *IRNA Türkçe*, 21 Aralık 2010.
- 30 "Iran, Qatar Vow Cooperation for Security", *Middle East Online*, 20 Aralık 2010.
- 31 "Qatar 'Against Any Military Action in the Region'", *Gulf News*, 4 Ağustos 2010.
- 32 "ABD Basra Körfezi'ndeki Füze Sistemini Genişletti", *Hürriyet*, 31 Ocak 2010.
- 33 "ABD Körfez Ülkelerini Patriot Füzeleleriyle Donatıyor," *VOA Türkçe*, 1 Şubat 2010.
- 34 "İran ABD'nin Füze Sistemine Tepki Gösterdi", *BBC*, 2 Şubat 2010.
- 35 "İran Korkusu Silahlanma Yarışı Başlattı", *BBC Türkçe*, 21 Eylül 2010; Robin Wiggles-

- worth, "Qatar Keeps Out of Arms Race Despite Regional Buying Spree", *Gulf News*, 25 Eylül 2010.
- 36 "A Shameful Rejection", *Haaretz*, 20 Mayıs 2010; Barak Ravid, "Israel Rejects Qatar Bid To Restore Diplomatic Ties", *Haaretz*, 18 Mayıs 2010.
- 37 "Emir of Qatar Tells Israel To Show 'More Wisdom'", *Middle East Online*, 29 Eylül 2010.
- 38 "Katar Emiri El-Tani Lübnan'da", *Hürriyet*, 30 Temmuz 2010; "Qatar Emir on Lebanon Visit", *Gulf News*, 1 Ağustos 2010.
- 39 "Qatari PM on Surprise Visit To Lebanon as Tensions Rise", *Middle East Online*, 22 Kasım 2010.
- 40 "Türkiye ile Katar Arasında Vizeler Kalkıyor", *BBC Türkçe*, 15 Şubat 2010.
- 41 "Katar, Gaz İçin Boru Hattı İstiyor", *Hürriyet*, 15 Şubat 2010.
- 42 "Başbakan Katar Veliht Prensi ile Görüştü", *Hürriyet*, 4 Nisan 2010.
- 43 "Başbakan'dan Çalışma Yemeği", *Hürriyet*, 9 Mayıs 2010.
- 44 "Gulf, Turkey Hold New Round of Partnership Talks", *Middle East Online*, 18 Ekim 2010.
- 45 "Hisarcıkloğlu, Katar Başbakanı ile Görüştü", *Hürriyet*, 13 Nisan 2010.
- 46 "İlk uçuş için Görkemli Tören", *Hürriyet*, 9 Nisan 2010.
- 47 "Katarlı Şeyh Marmaris'te Otel Aldı", *Hürriyet*, 7 Ocak 2010.
- 48 "Katar Emiri'nden Başsağlığı", *Hürriyet*, 3 Haziran 2010.
- 49 "Qatar Emir Begins Three-Day State Visit To Britain", *Middle East Online*, 26 Ekim 2010.
- 50 2005 yılında kurulan Katar Holding, 65 milyar dolar değerindedir. Katar Holding'in Alman otomobil üreticisi Volkswagen'de 3. en büyük hissedar olarak %17, İngiliz Barclays Bank'ta da %7 hissesi bulunuyor.
- 51 "Mohammed Al Fayed Sells Harrods Store To Qatar Holdings", *BBC*, 8 Mayıs 2010.
- 52 "Emir of Qatar Begins State Visit in Windsor", *BBC*, 26 Ekim 2010.
- 53 "Emir of Qatar Meets Prince Charles on Britain Visit", *Middle East Online*, 28 Ekim 2010.
- 54 "Second Phase of LNG Terminal Open", *BBC*, 6 Nisan 2010.
- 55 Omar Hasan, "Gulf Markets Mixed in Volatile 2010", *Middle East Online*, 30 Aralık 2010.
- 56 "Qatar Holding To Invest in Santander Brazil", *Middle East Online*, 19 Ekim 2010; Dr Jasim Ali, "Qatar's Growing Prominence", *Gulf News*, 24 Ekim 2010.
- 57 "Qatar and Kuwait Eye Chinese Bank Flotation", *BBC*, 21 Haziran 2010.
- 58 "Qatar Telecom To Acquire Tunusiana", *Middle East Online*, 22 Kasım 2010.
- 59 "Virgin Mobile Qatar Launched in Style in Doha", *Middle East Online*, 13 Mayıs 2010.
- 60 "Boeing To Open Headquarters in Qatar", *Gulf News*, 10 Eylül 2010.
- 61 "Qatar To Invest \$5b in Developing Greek Real Estate, Infrastructure", *Gulf News*, 25 Eylül 2010.
- 62 "Athens: Qatari Energy Project in Greece Fails", *Middle East Online*, 20 Ekim 2010.
- 63 "Austria, Qatar Sign Double Taxation Agreement", *Middle East Online*, 31 Aralık 2010.
- 64 Ali Khalil, "World Cup Investments To Boost Qatar", *Middle East Online*, 23 Aralık 2010; Saifur Rahman, "Qatar Football Projects will Benefit Gulf", *Gulf News*, 15 Aralık 2010; "Qatar Rail Network To Be Ready by 2021", *Gulf News*, 31 Aralık 2010; Jeremy

- Wilson, "Qatar To Spend \$100b on Infrastructure Projects by 2015", *Gulf News*, 4 Aralık 2010.
- 65 "Dh6 Billion Mega Project in Qatar", *Gulf News*, 5 Eylül 2010.
- 66 "Orascom Joint Venture Wins \$675m Qatar Deal", *Gulf News*, 9 Eylül 2010.
- 67 "Qatar Opens 1.3-billion-dollar Petrochemicals Plant", *Middle East Online*, 9 Kasım 2010.
- 68 "Qatar Opens 1.37 Billion Dollar Ethylene Plant", *Middle East Online*, 4 Mayıs 2010.
- 69 "Shell and Qatar To Study \$6b Petrochemical Projects", *Gulf News*, 22 Aralık 2010.
- 70 "Qatar's RasGas Makes First LNG Delivery To Portugal", *Middle East Online*, 24 Ağustos 2010.
- 71 "Qatar Urged To Coordinate Gas Trade With Russia", *Middle East Online*, 24 Mart 2010.
- 72 "Russia, Qatar Agree To Step Up Energy Cooperation", *Middle East Online*, 3 Kasım 2010.
- 73 "Qatar Renews Call To Link Gas Prices To Oil", *Middle East Online*, 30 Kasım 2010.
- 74 "Total, Qatar Pair Up For African Oil Production", *Middle East Online*, 25 Mart 2010.